

**Universitat de les
Illes Balears**

*Evolució de la violència exercida sobre les persones sense llar a les Illes Balears durant
un període de recessió econòmica*

NOM AUTOR: Maties Tugores Pons

DNI AUTOR: 43158803-Q

NOM TUTOR: Maria Antònia Carbonero Gamundí

Memòria del Treball de Final de Grau

Estudis de Grau de Treball Social

Paraules clau: Sensellarisme, exclusió social, violència, crisi econòmica, invisibilització

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic: 2013 - 2014

En cas de no autoritzar l'accés públic al TFG, marcau aquesta casella:

El fenomen del sensellarisme ha experimentat una evolució significativa al llarg de les darreres dècades a l'estat espanyol, sent especialment remarcable durant els darrers anys, sota el flagell excoent de la crisi econòmica actual. El que es pretén amb aquest informe és fer visible l'invisible, mostrar una realitat que volem evitar i fer fonedissa: la realitat de la violència que s'exerceix sobre les persones sense llar i les conseqüències que aquesta arrossega. Es presenta una aproximació teòrica al problema del sensellarisme, així com a l'evolució que ha experimentat el col·lectiu de persones en situació de sense llar durant l'actual període de crisi econòmica, especialment pel que fa a la violència estructural, cultural o directa. A més, centrarem aquest estudi a la comunitat autònoma de les Illes Balears, regió on els estudis relacionats amb el sensellarisme són pràcticament inexistents.

Paraules clau: Sensellarisme, exclusió social, violència, crisi econòmica, invisibilització

Abstract

The homeless phenomenon has experimented a meaningful evolution during the last decades in Spain, being especially remarkable in recent years, under the excluding scourge of the current economic crisis. This report aims to make visible the invisible, to show a reality that we want to avoid and remove: the reality of violence exercised against homeless people and its consequences. A homelessness theoretical approach is presented along with the evolution experienced by the homeless people during the current economic crisis, especially with regard to structural, cultural and direct violence. Also, this study will put the focus on Balearic Islands, a region where the homelessness studies are almost nonexistent.

Keywords: Homeless, social exclusion, violence, economic crisis, invisibility

«Cada individu ha de portar la seva vida de tal manera que els altres puguin respectar-la i admirar-la»

(Michel Foucault)

1. Introducció.....	pàg. 4
2. Procés metodològic.....	pàg. 6
3. Les persones sense llar i la violència: marc conceptual.....	pàg. 6
4. Resultats.....	pàg. 9
4.1. Situació de les persones sense llar a les Illes Balears.....	pàg. 9
4.2. La violència cap a les persones sense llar a les Illes Balears.....	pàg. 12
4.2.1. La violència cultural.....	pàg. 12
4.2.2. La violència directa.....	pàg. 14
4.2.3. La violència estructural.....	pàg. 16
5. Conclusions.....	pàg. 18
6. Referències bibliogràfiques.....	pàg. 20
7. Annexes.....	pàg. 22

El fenomen del sensellarisme ha experimentat una evolució significativa al llarg de les darreres dècades a l'estat espanyol, sent especialment remarcable durant els darrers anys, sota el flagell excoient de la crisi econòmica actual. Si a la dècada dels 80 la tipologia de persona en situació de sense llar era de caràcter gairebé invariable (homes d'uns 50 anys de mitjana, solitaris desarrelats que hom reconeixia com a vagabunds o rodamóns), a l'actualitat és molt més heterogènia i s'obre tot un ventall de formes de sensellarisme en el qual podem detectar diversos col·lectius en perill d'exclusió, com ara aturats de llarga durada, persones amb drogodependència, dones i joves amb dificultats, discapacitats psíquics i físics, gent gran, malalts de sida i immigrants sense papers (Cabrera *et al.* 2002:9).

Però la mutabilitat del fenomen del sensellarisme no afecta únicament la tipologia de col·lectius que abasta. També des dels anys 80 podem comprovar com han anat evolucionant els termes que designen la persona en situació de sense llar. Així, hem passat de conceptes com *vagabund*, *indigent* o *captaire* (que sembla que emfatitzen en la pràctica de la mendicitat més que en la manca d'una llar), a d'altres com *transeünt* (que remarquen la conducta itinerant com un element definitori d'aquestes persones), fins arribar, finalment, al *sensellarisme*, concepte que s'ha adaptat del «homeless» o «homelessness» nord-americà o del «sans-abri» francès (Fundación San Martín de Porres, recuperat el 6 d'agost de 2014).

Aquest treball d'investigació, emperò, no va adreçat a estudiar l'evolució del terme que designa les persones sense llar, ni a mostrar com s'ha anat modificant al llarg dels anys la tipologia de persones afectades per aquest fenomen a l'estat espanyol, tot i tractar-se de temes de gran rellevància. L'objectiu és dirigir la nostra mirada al conjunt de persones en situació de sense llar de les Illes Balears, per tal de descobrir la incidència de la violència (ja sigui directa, estructural o cultural) sobre aquest col·lectiu durant un període marcat per una virulenta crisi econòmica. La limitació temporal elegida és la de la darrera dècada (2004 – 2013), per analitzar dos lustres significativament diferenciats.

Així doncs, el que pretenem amb aquest informe és fer visible l'invisible, mostrar una realitat que volem evitar i fer fonedissa: la realitat de la violència que s'exerceix sobre les persones sense llar i les conseqüències que aquesta arrossega. A més, centrarem aquest estudi a la comunitat autònoma de les Illes Balears, regió on els estudis relacionats amb el sensellarisme són pràcticament inexistents.

Certament, en el marc de la nostra comunitat autònoma, el tema de la violència exercida sobre les persones en situació de sense llar ha passat força desapercbut, fins al punt que detectar-ne estudis esdevé una tasca realment complicada. Això no obstant, en l'àmbit de l'estat espanyol existeixen treballs d'investigació relacionats amb el tema –l'Informe sobre *Violència directa, estructural i cultural contra les persones en situació de sense llar a Espanya 2006* de la Fundació Mambre o l'article *La violència social e institucional hacia los "sin techo"*, de Juan Manuel Herrera i Maria del Carmen Barranco l'any 2002–, així com estudis que incideixen més generalment en la situació d'aquest col·lectiu, en les seves necessitats i en les possibles alternatives de reinserció existents –un dels més recents és el d'Albert Sales, *Crisi, empobriment i persones sense llar* del 2014.

Avui dia, tot i els esforços de nombroses entitats i professionals del sector social, sembla que la visió que té la societat d'una persona en situació de sense llar està condicionada per una allau de prejudicis que lliguen els sensellaristes a actituds de drogoaddicció, alcoholisme o delinqüència, actituds que s'aparten, evidentment, de la *gent normal*. Aquest imaginari col·lectiu, emperò, s'ha vist forçat a una relectura del prototipus de persona en situació de sense llar, empesa per l'increment de desnonaments que s'han executat durant el darrer lustre a l'estat espanyol. Actualment, una part d'aquella *gent normal* està sofrint la virulència de la crisi econòmica i perdent, alhora, un estatus de seguretat i invulnerabilitat que impedia que es trobés pernoctant a espais públics, caixers automàtics, albergs o centres d'allotjament temporal. Com bé expressen Tejero i Torrabadella, la visió del fenomen del sensellarisme s'ha anat transformant al llarg de les dècades i, actualment, existeix una «nova mirada de procés, que reconeix a la vegada la possibilitat que qualsevol persona, en un període determinat de la seva vida, pugui trobar-se en una situació de sense sostre» (2005:27). Aquesta acceleració generalitzada del naixement de situacions d'exclusió social ha provocat que moltes persones i famílies es trobin de sobte al carrer, sense llar.

A tall de cloenda d'aquesta introducció, volem recordar la gairebé inexistència d'estudis dedicats al sensellarisme a les Illes Balears. L'únic servei específic que atén a persones en situació de sense sostre, la Unitat Mòbil d'Emergència Social (UMES) es troba a Mallorca, i està gestionat per la Creu Roja, amb titularitat de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS). Aquest servei és un recurs de cobertura de les necessitats bàsiques del col·lectiu de persones en situació de sense sostre, així com de suport a l'hora de facilitar processos inclusius dins les xarxes socio sanitàries.

La intenció d'aquest treball d'investigació, doncs, és valorar si existeix un increment, un manteniment o una disminució de la violència (cultural, estructural i/o directa) exercida sobre les persones en situació de sense llar a les Illes Balears durant el període actual de recessió econòmica (2008-2013), tot comparant-lo amb un període anterior a la crisi (2004-2008).

2. Procés metodològic

Així doncs, l'objectiu principal que ens vàrem marcar des del començament fou el de documentar, mitjançant fonts de dades fiables, qualsevol indicatiu de violència sobre les persones en situació de sense llar, en totes les seves vessants, que s'hagués perpetrat a les Illes Balears durant la darrera dècada. Hem decidit posar com a límit temporal l'any 2004 per una qüestió purament funcional, entre d'altres, perquè abasta tota una dècada, i perquè aconseguir xifres (de l'UMES, de l'INE) anteriors resulta gairebé impossible (els registres informatitzats d'ambdues institucions neixen en aquesta època).

En conseqüència, hem realitzat una recerca documental a:

- Hemeroteques de la premsa local, concretament el diari Última Hora, el Diario de Mallorca i el Periódico de Ibiza y Formentera, amb la intenció d'estudiar un hipotètic increment de notícies relacionades amb situacions de violència exercida vers el col·lectiu de persones en situació de sense sostre.
- Dades oficials del servei específic UMES, titular de l'IMAS, per analitzar l'evolució de persones a les quals s'ha atès, així com de les principals problemàtiques que presenten.
- Seu electrònica del Govern de les Illes Balears, per aprofundir en la darrera Ordenança Municipal per garantir i fomentar la convivència cívica exposada al BOIB número 69, de 20 de maig de 2014.
- Dades oficials de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), per fer una valoració general del fenomen del sensellarisme a l'estat espanyol.

3. Les persones sense llar i la violència: marc conceptual

En els següents paràgrafs es presenta una aproximació teòrica al problema del sensellarisme, així com a l'evolució que ha experimentat el col·lectiu de persones en situació de sense llar durant l'actual període de crisi econòmica, especialment pel que fa a la violència estructural, cultural o directa.

El sensellarisme s'erigeix com una de les més greus manifestacions de pobresa i exclusió social que es donen a les ciutats. L'abordatge d'aquesta problemàtica comença amb la consideració que la manca d'habitatge és la peça nodal de les dinàmiques exclusores de les societats occidentals capitalistes (Tejero i Torrabadella, 2005:17). Altrament, cauríem en un error identificant únicament l'exclusió residencial com a causa del sensellarisme. Generalment, les

persones en situació de sense llar han viscut una confluència de diversos factors que han desembocat en condicions d'exclusió social i residencial.

El Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE), en el seu dictamen sobre «El problema del sensellarisme», identifica fins un total de cinc tipus de factors que augmenten les possibilitats que les persones caiguin en situacions de sense llar (European Economic and Social Committee, 2011:7), principalment quan es donen alhora unes quantes d'aquestes variables. Tanmateix, el seu impacte és divers, segons l'itinerari individual de la persona en risc d'exclusió. Els factors que exposa el CESE són els següents:

- Els factors estructurals: l'evolució de l'economia, la immigració, els drets de ciutadania i del mercat immobiliari.
- Els factors institucionals: l'actuació dels serveis socials, el funcionament dels mecanismes d'ajuda, els procediments i la burocràcia institucional.
- Els factors relacionals: la situació familiar (situació socioeconòmica, laboral...), les xarxes de relació o les situacions de ruptura (defuncions, divorcis...).
- Els factors personals: l'estat de salut, les situacions de dependència o l'edat.
- La discriminació o absència d'un estatut legal: relacionat amb les situacions particulars que poden viure els immigrants i algunes minories ètniques, com la comunitat romaní.

Comptat i debatut, la presència d'un o diversos d'aquests factors tendeixen a desencadenar situacions d'exclusió social i pobresa, sent un dels casos més extrems el de les persones en situació de sense sostre. Emperò, l'exclusió residencial posseeix moltes i diverses facetes més enllà de la persona que es troba vivint al carrer. És per això que des de la Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que Treballen per les Persones Sense Llar (FEANTSA), amb la intenció de sistematitzar les situació de privació d'habitatge, s'ha formulat una tipologia europea de sense llar i exclusió residencial, anomenada ETHOS (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion). Segons la tipologia ETHOS, l'accés a un habitatge presenta tres dimensions (física, social i jurídica) que desemboquen en quatre categories de sensellarisme (sense sostre, sense habitatge, habitatge insegur i habitatge inadequat) que, alhora, deriven en un total de tretze situacions que poden entendre's com la totalitat de formes de privació residencial existents. Atès que la classificació proposada per FEANTSA (2012:13) ha esdevingut un referent dins el marc de l'exclusió residencial europea, creiem adient prestar atenció a aquesta tipologia per poder fer-nos una idea de l'ampli ventall de situacions excloents

que s'allunyen de la imatge estereotipada i prototípica de les persones que pernocten en espais públics i albergs¹.

La mateixa FEANTSA és la que proposa una de les definicions de sensellarisme més acceptades arreu del conjunt de països europeus: «Todas aquellas personas que no pueden acceder o conservar un alojamiento adecuado, adaptado a su situación personal, permanente y que proporcione un marco estable de convivencia, ya sea por razones económicas u otras barreras sociales, o bien porque presentan dificultades personales para tener una vida autónoma» (Ruiz, 2006:13). És a dir, que l'evolució del concepte de *sensellarisme* s'ha allunyat de la definició purament material (la que fa referència a una manca de sostre) en benefici d'una altra que emfatitza en els itineraris individuals de cada persona, en termes de convivència, d'autonomia o d'adequació de l'habitatge.

Fins ara hem introduït terminologia referida a la conceptualització del sensellarisme, factors que augmenten el risc de patir-la i les diverses formes en què es pot presentar. Tanmateix, volem incidir en les conseqüències que arrossega una situació de sense llar. Certament, la més immediata i visible és la manca d'un sostre, d'un habitatge que s'adeqüi a les necessitats bàsiques i a la privacitat de les persones que hi viuen. Malgrat això, com ja hem anunciat anteriorment, la intenció d'aquest treball d'investigació és estudiar un fenomen gairebé invisible i de greus conseqüències sobre aquest col·lectiu: la violència exercida sobre les persones en situació de sense sostre.

Segons Ruiz (2006:10), podem definir la violència com una «actitud o comportamiento que constituye una violación o la privación del ser humano de alguna cosa que le es esencial como persona (integridad física, psíquica o moral, derechos, libertades...)». És a dir, no es tracta solament d'una agressió física o psicològica, sinó que també existeix en termes de *negació de*, com la violència generada per les desigualtats socials que impedeixen a certs col·lectius la cobertura de les seves necessitats bàsiques o l'accés equitatiu als serveis sanitaris o jurídics.

El propi autor identifica tres formes de violència exercida sobre el col·lectiu de persones sense sostre (2006:10-11): la violència directa, la violència estructural i la violència cultural. La violència directa és la més visible: agressions, pallisses, assassinats, robatoris o altercats, entre d'altres, en la mesura que constitueixen allò que la societat entén com a violència. Tot i així, no és l'única, i pensam que, en realitat, aquest tipus de violència es troba subjugada i justificada per la violència estructural i cultural.

---

¹ Veure la categorització de la FEANTSA a l'annex 1.

Per violència cultural volem dir aquells aspectes de la cultura, l'àmbit simbòlic de la nostra existència –materialitzat en religió i ideologia, llengua i art, ciències empíriques i ciències formals (lògica, matemàtiques)–, que pot utilitzar-se per justificar o legitimar la violència directa o estructural (Galtung, 2003:7). L'altre tipus de violència invisible és la violència estructural, que, en paraules de Ruiz, és la que forma part de l'estructura social i que impedeix cobrir les necessitats bàsiques, com les generades per la desigualtat social: ingressos, habitatge, atur, carència o precarietat dels serveis sanitaris, etc. (2006:10-11). Aquest triangle viciós que legitima l'ús de la violència és el que crea i perpetua nombrosos casos de sensellarisme arreu de l'estat espanyol.

Lleis anacròniques que multen «els indigents i les prostitutes», inequitat a l'hora d'accedir a serveis sanitaris bàsics, polítiques d'habitatge que permeten l'existència de blocs i blocs d'allotjaments buits, polítiques socials que desemboquen en desigualtats en la renda de les persones, polítiques d'ocupació que estan destruint llocs de treball... Fet i fet, la tríada de violència esmentada s'ha vist agreujada per la recessió econòmica iniciada l'any 2008 a Espanya i ha forçat (de forma més accelerada de l'habitual) noves situacions de sensellarisme.

Ens sembla interessant l'element temporal que introdueix Galtung en aquesta tríada de la violència cap a les persones (extensible, evidentment, a les persones en situació de sense sostre). El sociòleg noruec sosté que «la violència directa es un *acontecimiento*; la violència estructural es un proceso con sus altos y bajos, y la violencia cultural es una *constante*, una *permanencia*» (1977: cap.9 citat a Galtung, 2003:12). Per tant, sol ser habitual en els estudis sociològics col·locar la violència directa (la més palpable, la que veim als mitjans de comunicació) com la conseqüència d'una violència estructural (*mass media*, polítiques socials), ambdues justificables sota l'aixopluc de la violència cultural, amb la que possiblement s'haurà de lluitar durant segles.

4. Resultats

4.1. Situació de les persones sense llar a les Illes Balears: perfil i evolució

Ja hem comentat que, a causa de la recessió econòmica i de la destrucció de llocs de treball, moltes persones s'han vist empeses al sensellarisme durant els darrers anys. Gràcies a les dades facilitades per Marga Plaza, coordinadora de l'UMES en el Departament d'Inclusió Social de la Creu Roja Mallorca, podem apropar-nos quantitativament a l'evolució d'aquest fenomen.

L'UMES engloba les persones que atén en tres grups diferenciats²:

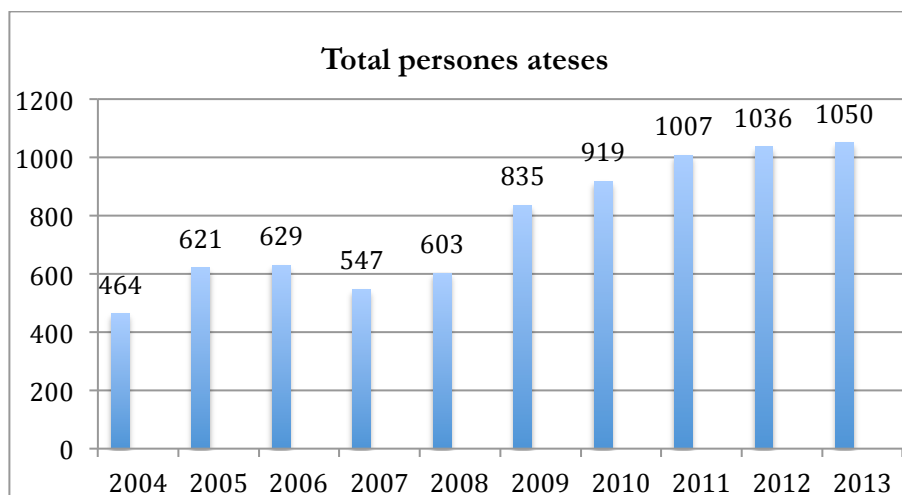
Persones sense llar permanent: dormen de forma habitual al carrer.

Persones sense llar temporal: inclou situacions com les de les persones acabades d'arribar a la ciutat que desconeixen els circuit d'acollida o els recursos d'allotjament privats, persones que per dificultats de convivència abandonen temporalment el domicili habitual o persones que s'allotgen a centres d'acollida però que es troben de forma intermitent dormint al carrer (bé perquè són expulsades dels centres, bé perquè no hi havien accedit de forma voluntària...).

Persones que no pernocten al carrer: l'UMES les atén perquè les considera en risc d'exclusió social. Es tracta principalment de dones que practiquen la prostitució i de persones amb drogodependència activa que no pernocten al carrer però que sí solen freqüentar llocs significatius de concentració de persones amb problemàtica de toxicomania considerable.

Tenint en compte aquests tres grups diferenciats, l'evolució del total de persones ateses per any per l'UMES és la que podem apreciar a la gràfica número 1.

Gràfica 1. Total de persones ateses per l'UMES (2004 – 2013)

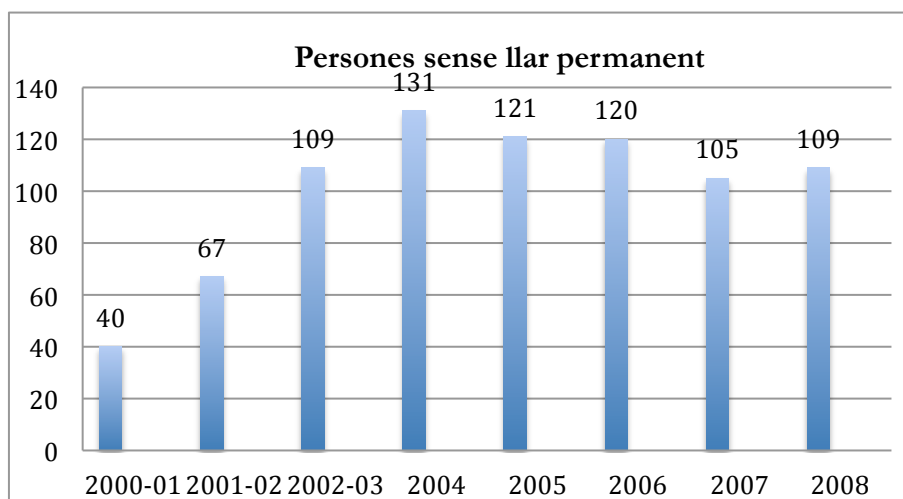
Si param esment a aquestes dades, podem observar que abans de la recessió econòmica el número de persones ateses per any per aquest servei oscil·lava entre les 400 i les 600, repartides de forma irregular al llarg dels anys. Però des de l'any 2008 podem notar un augment moderat però constant en el número de persones ateses, especialment notable entre els anys 2008 – 2010. Si param atenció al primer any de crisi econòmica fins al dia d'avui, el número de persones sense

² Pot consultar-se en línia a <http://www.revistaalimara.net/media/149/UNITAT%20MOBIL%20UMES.pdf>

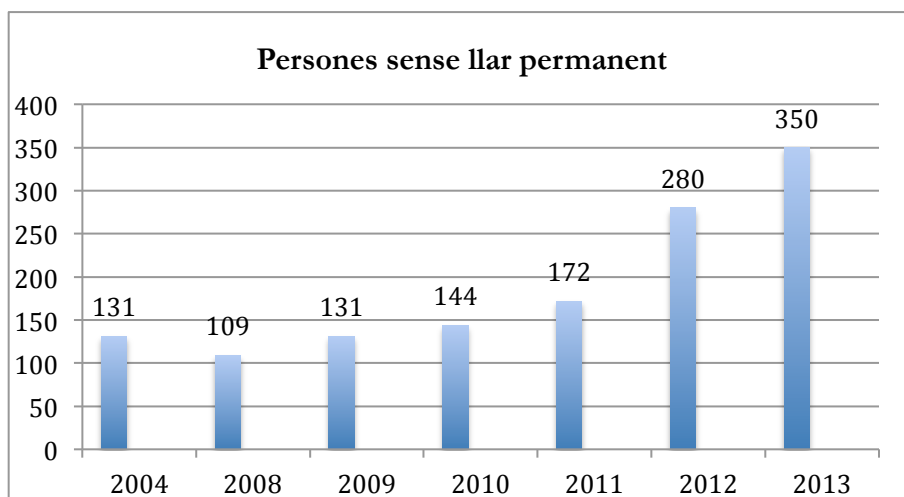
llar que ha atès l'UMES quasi s'ha duplicat, i des del 2004 està a prop de triplicar-se.

Més greu ens semblen aquestes dades si les desglossam i ens quedam únicament amb les xifres referides a les persones ateses sense llar permanent, això és, aquelles que dormen de forma habitual al carrer. A les dues gràfiques següents (2 i 3) ens feim ressò d'aquesta evolució.

Gràfica 2. Persones sense llar permanent ateses per l'UMES abans de la recessió econòmica (2000-2008)

Gràfica 3. Persones sense llar permanent ateses per l'UMES durant de la recessió econòmica (2008 – 2013)

Es tracta d'uns números certament alarmants, que ens demostren que no només la xifra de persones sense llar permanent no ha disminuït el més mínim durant la darrera dècada, sinó que molts dels casos d'aquestes persones es van cronificant. A més, si des del 2004 la principal problemàtica presentada per les persones sense llar permanent era l'alcoholisme, l'any 2013 és la inserció laboral, molt vinculat amb les conseqüències de la crisi econòmica espanyola. Amb tot, creiem que les dades aportades durant els primers anys del nou mil·lenni no s'han d'avaluar de forma estricta, ja que l'UMES nasqué l'any 1999 i la seva capacitat de convocatòria aleshores era

més limitada que a l'actualitat. No obstant això, podem observar com el patró de creixement d'aquest grup específic és similar al del total de persones ateses: a partir de l'any 2008 es produeix un increment constant de persones sense llar permanent ateses, sent especialment virulent entre els anys 2011 i 2013. Si pegam un cop d'ull a les xifres de l'any 2004, notarem com la xifra de persones ateses quasi s'ha triplicat.

4.2. La violència contra les persones sense llar a les Illes Balears: evidències del seu increment en el període de recessió econòmica

---

Al llarg de les pàgines següents, pretenem conèixer la situació de la violència exercida sobre les persones sense llar a les Illes Balears en cada una de les seves tres vessants (cultural, estructural i directa), així com analitzar la seva evolució en el context actual de la crisi econòmica. Entenem que les dades numèriques, tot i tenir un pes molt important a l'hora d'analitzar el col·lectiu de persones sense sostre a les Illes, no són conclouents i no reflecteixen de forma exacta l'evolució del fenomen del sensellarisme ni la violència que s'hi exerceix. Les dificultats en la comptabilització d'aquest col·lectiu, una manca d'iniciatives de recompte com les que du a terme la XAPSELL o la diversitat de formes de sensellarisme ens fan pensar que les dades de persones sense llar de què disposam poden ser inferiors a les reals. Amb tot, sí que creiem que existeixen suficients evidències (les persones ateses per l'UMES, l'increment generalitzat d'aquest col·lectiu a l'estat espanyol...) que fan pensar que el nombre de persones que s'han quedat sense sostre ha ascendit durant el darrer lustre, motivat tot això per una excessiva destrucció de l'ocupació i per unes polítiques socials i d'habitatge que no han fet més que agreujar molts itineraris individuals de moltes persones que lluitaven, i encara lluiten, per no caure a les xarxes de l'exclusió social. Som conscients, doncs, que l'anàlisi següent és només la punta de l'iceberg del fenomen del sensellarisme a les Illes Balears i que s'han de seguir reunint esforços per fer visibles les situacions precàries que viu durant el dia a dia aquest col·lectiu.

4.2.1. La violència cultural

Pel que fa a la *violència cultural*, el context en el qual es fa més visible la seva presència és en el dels mitjans de comunicació, farcits de clixés que alimenten l'estigma cap a les persones sense llar. Si duim a terme una recerca entre les hemeroteques dels principals diaris de les Illes Balears, observarem com a la majoria de notícies relacionades amb el col·lectiu de persones en situació de sense sostre se'ls denomina *indigents*, seguit de *mendigos* i *vagabundos* (fins i tot *marginados*!) en notícies que tenen connotacions més aviat negatives i violentes, mostrant-nos a aquestes persones en situacions incíviques o delictives. Com per exemple:

«Una indigente causa un altercado en una tienda de gominolas al no recibir dinero» (Periódico de Ibiza, 13 - 10 - 2010, disponible a periodicodeibiza.es)

«Apresada una indigente de la plaza del Parque que arrojó una botella a un agente» (Periódico de Ibiza, 14 - 12 - 2010, disponible a periodicodeibiza.es)

«Detenidos dos indigentes tras atacar a otro con un martillo en la calle Eusebi Estada de Palma» (Última Hora, 10 - 08 - 2011, disponible a ultimahora.es)

«Un mendigo revienta la tubería del gas de un edificio de Palma porque los vecinos le habían echado» (Última Hora, 17 - 02 - 2014, disponible a ultimahora.es)

«Muere un mendigo al ser agredido por otro en Palma» (Diario de Mallorca, 12 - 07 - 2014, disponible a diariodemallorca.es)

En canvi, a l'hora de parlar d'aquest col·lectiu en notícies de caràcter general o amb una tonalitat neutral, sí que s'utilitza el terme *sense sostre* o *sense llar*, ambdós més acceptats per les comunitats de professionals que treballen dins l'àmbit de l'exclusió social:

«El número de personas sin hogar en Palma creció un 62 por ciento en 2012» (Última Hora, 21 - 04 - 2013, disponible a ultimahora.es)

«El 45 por ciento de los 'sin techo' perdió la casa por falta de trabajo» (Última Hora, 24 - 05 - 2013, disponible a ultimahora.es)

«Cáritas alerta del aumento constante del número de personas sin hogar» (Periódico de Ibiza, 29 - 05 - 2013, disponible a periodicodeibiza.es)

«El IMAS activa su alerta máxima para atender a los sin techo por el frío» (Última Hora, 22 - 02 - 2013, disponible a ultimahora.es)

També podem trobar notícies que personifiquen aquesta invisibilitat a la qual ens referíem a les pàgines anteriors. És per això que molts professionals opten pel terme de *sense llar*, perquè no només tenen una manca de sostre, sinó també de llaços familiars, de relacions socials que puguin disminuir factors de risc com la pèrdua d'un lloc de treball o d'habitatge. Aquest procés d'invisibilització condueix a notícies com les següents, on es fa palès aquest oblit de la persona:

«Los bomberos encuentran en Eivissa el cadáver en descomposición de un indigente» (Última Hora, 03 - 03 - 2014, disponible a ultimahora.es)

«Encuentran el cadáver de un indigente que quedó atrapado hace dos meses en una cisterna de Palma» (Última

Hora, 04 - 07 – 2012, disponible a ultimahora.es)

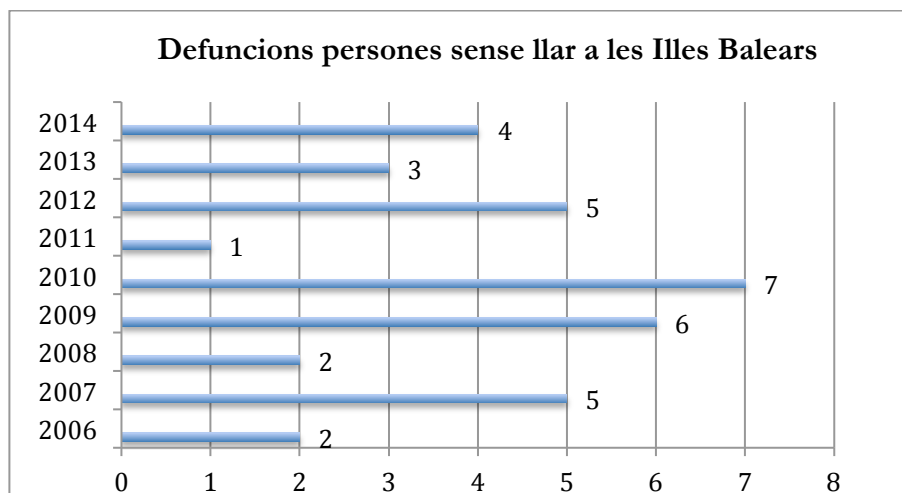
«Investigan la muerte de un indigente que apareció en un descampado de El Toro [La Guardia Civil y el forense de guardia examinaron el cadáver, que llevaba allí una semana]» (Última Hora, 18 - 10 – 2012, disponible a ultimahora.es)

4.2.2. La violència directa

En termes de *violència directa* hem extret les dades d'hemeroteques de la premsa local, especialment de l'Última Hora, del Diario de Mallorca i del Periódico de Ibiza. Començarem centrant-nos en el número de defuncions que ha sofert aquest col·lectiu en un període pre-crisi (malauradament, només disposem de dades a partir de l'any 2006) i durant la pròpia recessió (des del 2008 fins l'agost de 2014). Com ja hem comentat anteriorment, la troballa de dades referides a aquest col·lectiu és difícil i podem dir que per valorar una evolució de la violència exercida sobre les persones sense llar gairebé només ens queda fondejar noticiaris. Tanmateix, l'UMES s'encarrega de quantificar el possible número de persones sense llar que hi ha actualment a les Illes Balears. En aquest sentit, pensam que és necessari que des del Govern de les Illes Balears, per mitjà d'una entitat com l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), es dugui a terme un esforç per visibilitzar la situació de totes aquelles persones que no tenen una llar a la qual pernoctar.

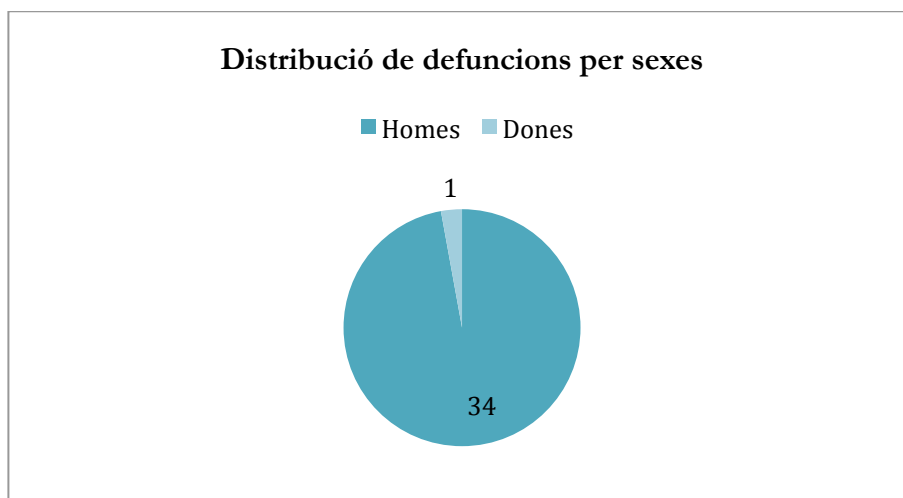
Així doncs, entre l'any 2006 i l'agost de 2014, hem pogut comptar fins un total de 35 persones en situació de sense llar que perderen la vida (com es pot comprovar a la gràfica 4), la majoria homes. Les notícies utilitzades per dur a terme el recompte de defuncions es poden trobar a l'annex 2 d'aquest treball.

Gràfica 4. Defuncions PSLL a les Illes Balears (2006 – 2014)

Pel que fa a la relació de defuncions amb la variable del sexe, la diferència és notablement desigual, però en aquest sentit no hauria d'estranyar-nos gaire, ja que, com veurem al llarg de les pàgines següents, el sensellarisme és un fenomen eminentment masculí (els homes són, poc més o menys, un 90% del conjunt de persones sense llar). Per sexes, aquestes 35 morts a les Illes Balears es distribueixen tal i com es mostra a la gràfic 5.

Gràfica 5. Distribució de defuncions de persones sense llar a les Illes Balears per sexes (2006 – 2014)

D'aquestes morts, almenys fins un 17% s'ha confirmat que foren conseqüència de diferents mostres de violència directa (assassinats, pallisses). D'altres, senzillament, segueixen en mans de la investigació policial i d'altres foren morts degudes a causes naturals (molts d'ells de fred). Tot i així, detectar si existeix un augment, un manteniment o una disminució de la violència directa en casos com aquests durant l'època de recessió econòmica resulta difícil. És cert que durant els dos anys immediatament posteriors a l'inici de la crisi econòmica (2009 i 2010) el número de defuncions és el més elevat dins el rang temporal elegit (2006 – 2014), però no és menys cert que durant l'any 2011 només s'ha detectat una notícia on una persona en situació de sense llar perdés la vida. Per tant, no sembla seguir un patró lògic ni sembla que sigui un factor correlatiu el fet que l'entrada en una etapa de recessió econòmica condueixi a majors índexs de violència cap al col·lectiu de persones en situació de sense llar.

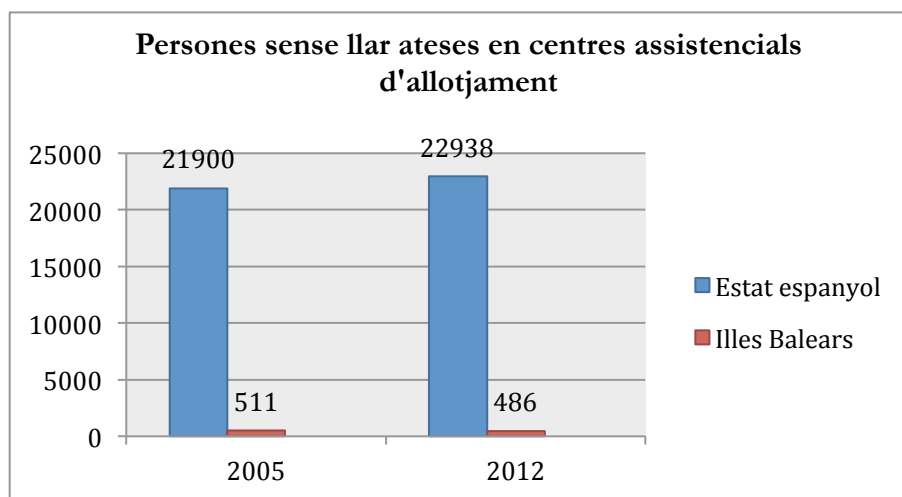
Podem observar que la violència cap aquest col·lectiu no va només de *fora cap a dintre*. En realitat, pel que hem pogut analitzar, es posa de manifest certa tendència a la violència entre membres del propi col·lectiu. Bona part de les agressions, les pallisses i els assassinats duts a

terme per persones sense llar cap a persones sense llar vénen motivats per problemàtiques derivades de drogoaddiccions –com veurem més endavant segons dades de l'UMES, la principal problemàtica de les persones sense llar permanent és l'alcoholisme. Amb tot, volem incidir en el fet que, en contra de l'imaginari popular, la majoria d'aquestes persones no presenta problemes d'aquestes característiques ni es troben pernactant al carrer degut a drogoaddiccions. A tall d'exemple, segons l'enquesta sobre persones sense llar del 2012 de l'INE, els principals motius que porten les persones al carrer són la pèrdua de la feina (45%), no poder fer front al pagament de l'allotjament (26%) i la separació amb la seva parella (21%).

4.2.3. La violència estructural

Respecte de la *violència estructural* dins l'àmbit de l'estat espanyol, hem avaluat les dades compartides per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Des de l'Institut s'han dut a terme dues *Enquestes a les persones sense llar* (l'any 2005 i l'any 2012), que manifesten un lleu augment d'aquest col·lectiu dins l'estat espanyol però a la vegada un tímida disminució en el número de persones sense sostre a la comunitat autònoma de les Illes Balears, com podem observar a la gràfica 6.

Gràfica 6. PSSL ateses en centres assistencials d'allotjament (any 2005 i any 2012)

Com veurem més endavant, aquestes xifres autonòmiques no coincideixen amb les dades que ens han facilitat des de l'UMES Mallorca. Altrament, creiem que aquests números no són suficients, ja que fan referència únicament a les persones en situació de sense llar ateses en centres assistencials d'allotjament. Així com comentàvem a l'inici d'aquest treball d'investigació, si tenim com a referència la classificació europea ETHOS, aquestes xifres es dispararien, ja que es tenen en compte situacions que van més enllà de pernactar al ras.

Quant a la *violència estructural* a les Illes Balears, volem començar fent una menció a l'Ordenança Municipal per a garantir i fomentar la convivència cívica a la ciutat de Palma de Mallorca, acordada en sessió extraordinària el 12 de maig de 2014 en el Ple de l'Ajuntament de Palma³. Al nostre parer, es manifesta com un bon exemple de violència estructural cap a les persones en situació de sense llar, si atenem els següents articles de l'esmentada ordenança:

- L'article 68 del Capítol Dotzè, referit a l'Ús impropï de l'espai públic. Segons aquest article estan prohibides, tant de dia com de nit, accions com dormir en diferents "espais públics, o els seus elements o mobiliari que hi estan instal·lats, o en tendes de campanya, vehicles, autocaravanes o caravanes". Es tracta d'una mesura repressora que afecta directament el col·lectiu de persones en situació de sense llar, podent-les multar amb fins a 200€ per pernoctar en bancs públics o dins vehicles privats.
- L'article 34 del Capítol Cinquè, referit a Conductes que adopten formes de falsa mendicitat. Pot suposar multes d'entre 200€ i 600€, en persones que ja es troben al llindar de la pobresa. Aquestes no només han de suportar el pes de l'empobriment, sinó que ara també veuen com intentar guanyar-se la vida es criminalitza i es persegueix. És cert que en el col·lectiu de les persones en situació de sense llar la mendicitat no és una pràctica molt estesa, però creiem que és un article que ataca a nombrosos col·lectius que viuen dia rere dia sota el flagell de l'exclusió social.
- L'article 60 del Capítol Desè, referit al Comerç ambulant no autoritzat d'aliments, begudes i altres productes. També pot suposar sancions econòmiques d'entre 200€ i 400€. Creiem que, de forma similar a l'article comentat anteriorment, l'article 60 criminalitza formes d'aconseguir ingressos econòmics. La destrucció de llocs de treball ha motivat que moltes persones practiquin la venda ambulant per tenir alguna font d'ingressos, i com podem observar és una activitat també perseguida i que no fa més que empobrir i excloure els col·lectius més vulnerables, com el de les persones sense llar.

En conjunt, pensam que l'ideari que presenta aquesta ordenança (la que actualment es troba en vigència) tendeix a endurir sancions i a coartar la llibertat de les persones, agreujat tot això en col·lectius de major vulnerabilitat social, com és el cas del de les persones sense sostre, que poden ser multades per pernoctar en espais públics (o dins vehicles privats!) o per

---

³ Pot consultar-se en línia a <http://www.caib.es/eboibfront/ca/2014/8319/539849/secretaria-general-del-ple-aprovacio-definitiva-de>

intentar obtenir alguna font d'ingressos davant l'estat actual de l'ocupació a les Illes Balears (i a l'estat espanyol en general).

5. Conclusions

A la ciutat de Barcelona, des que s'ha començat a analitzar més detalladament el fenomen del sensellarisme, existeixen dos òrgans que determinen el número de persones que pernocta als carrers de la ciutat, així com ofereixen l'ajuda necessària per satisfer les seves necessitats bàsiques. Es tracta de la Xarxa d'Atenció a Persones sense Llar de Barcelona (XAPSELL), que anualment, des de 2008, realitza recomptes ciutadans al llarg de tota una nit, amb l'ajuda de més de 500 voluntaris; i del Servei d'Inserció Social de Barcelona (SIS), que compta amb un equip de carrer especialitzat que realitza informes amb freqüència mensual on recullen el nombre de persones diferents amb les que han contactat durant el darrer mes (Sales, A. 2013:9 [arxiu PDF] recuperat el 10 d'agost de 2014). A les Illes Balears no hi trobam un nivell tan elevat de compromís polític, i l'únic recurs de la comunitat que desenvolupa una tasca similar a la XAPSELL i al SIS de Barcelona és la Unitat Mòbil d'Emergència Social (UMES). Creiem necessari reforçar el treball en aquest àmbit de l'exclusió social per millorar la qualitat de vida de les persones sense llar.

La invisibilització que sofreix el col·lectiu de persones en situació de sense llar a la nostra comunitat autònoma té la seva gènesi a l'esglaió més elevat de l'estructura sociopolítica existent. Consideram que és impensable que a les memòries anuals que ens ofereixen des de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT), del que és titular el Govern de les Illes Balears, no existeixi ni un sol apartat dedicat a aquest col·lectiu. Es parla en tot moment de llars sota el llindar de la pobresa, però no hi trobam ni una sola menció a les persones sense llar de les Illes. L'inici de l'exclusió social comença aquí: condemnant a un col·lectiu a l'oblit.

Quant a les xifres proporcionades per l'UMES, no fan més que indicar que existeix un creixement sostingut de les persones en situació de sense llar a les Illes Balears durant els darrers cinc anys. Si fa una dècada la Unitat Mòbil d'Emergència Social atenia unes 464 persones, en la seva darrera memòria aquesta xifra ascendeix vertiginosament fins les 1050 anuals. Unes dades que consideram alarmants, especialment pel que es refereix a les persones sense llar permanent (les que dormen de forma habitual al carrer), que s'han triplicat en el darrer lustre (de les 109 l'any 2008 a les 350 l'any 2013) i que han vist modificada la principal problemàtica per la qual es troben al carrer: de l'alcoholisme a una manca de treball.

En conjunt, aquest increment del número de persones sense llar és una mostra de l'empobriment general de la població balear durant aquests darrers cinc anys de recessió econòmica. Els problemes econòmics que pateixen moltes persones i famílies vénen motivats per la manca de treball i d'ingressos, que acaben impedit un accés i un manteniment a un habitatge digne. Aquesta precarietat, a més, pot significar en moltes ocasions que s'afebleixin els lligams amb xarxes protectores, com poden ser la família extensa o les relacions socials.

Ens trobam, per tant, amb un llarg camí per recórrer dins l'àmbit de la inclusió social d'aquest col·lectiu. Estudiar mesures que minimitzin l'efecte de la crisi sobre aquestes persones i famílies és indispensable, com podrien ser un augment en l'oferta de pisos d'inclusió o en centres assistencials d'allotjaments, com Ca l'Ardiaca o Casa de Família, així com una major oferta d'itineraris d'inserció laboral i formativa que reforcin les possibilitats d'aquest col·lectiu amb l'objecte d'una reinserció més digna i sòlida.

També ens sembla necessari una major conscienciació vers les persones en situació de sense llar, tant institucional com socialment. La violència exercida des dels mitjans de comunicació podria evitar-se fàcilment substituint termes pejoratius que estigmatitzen aquest col·lectiu (com marginat o indigent) per d'altres que siguin més pròxims a la situació d'aquestes persones. Així com la lluita per la visibilització d'aquest col·lectiu que hauria de començar amb accions com la inclusió d'un apartat dedicat a les persones sense llar a les dades estadístiques de les Illes Balears. No oblidem les ordenances com la que hem comentat pàgines enrere, que sembla que criminalitzen i persegueixen situacions derivades de la pobresa.

Som conscients de les limitacions actuals amb què es troben les entitats socials per poder realitzar un treball de qualitat i una dignificació d'aquests col·lectius. Sabem que el camí serà llarg i feixuc, i que és una idea més aviat utòpica la d'imaginar les ciutats de les Illes sense ningú dormint al carrer. Amb tot, creiem que amb esforç i implicació política, una millora de les condicions de vida de les persones sense llar és possible. I tenir sempre present la importància de prendre mesures preventives, per evitar que la virulència amb què ataca aquesta crisi a les persones i famílies més vulnerables, no arrossegui més persones a dormir al carrer.

6. Referències bibliogràfiques

CABRERA, Pedro; MALGESINI, Graciela & LÓPEZ, José Antonio (2002). *Un techo y un futuro. Buenas prácticas de intervención social con personas sin hogar*. Barcelona: Icaria

EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE (2011). *Problem of homelessness* [arxiu DOC]. Recuperat l'11 d'agost de 2014, des de https://dm.eesc.europa.eu/eesc/2011/_layouts/WordViewer.aspx?id=/eesc/2011/10001999/1592/ces1592-2011_ac/ces1592-2011_ac_en.doc&DefaultItemOpen=1&Source=http%3A%2F%2Fdm%2Eeesc%2Eeuropa%2Eeu%2FEESCDocumentSearch%2FPages%2Fredresults%2Easpx%3Fk%3Dhomeless%26r%3Ddocumentyear%253D%2522AQ8yMDEwIHVwIHRvIDIwMTIMZG9jdW1bnR5ZWVYAAtbMjAxMDsyMDExXQ%253D%253D%2522

FEANSTA (2012). *On the Way Home? FEANTSA Monitoring report on Homelessness and Homeless Policies in Europe*. Brussels: European Federation of National Organisations working with the Homeless, AISBL.

FUNDACIÓN SAN MARTÍN DE PORRES (n.d.). *¿Qué es el sinhogarismo?* Recuperat el 6 d'agost de 2014, des de <http://www.fundacionsmp.org/spip.php?article24>

GALTUNG, Johan (1977). *Methodology and Ideology. Essays in Methodology*, vol. I, Conpenhague, Ejlers.

GALTUNG, Johan (2003). *Paz por medios pacíficos. Paz y conflictos, desarrollo y civilización*. Bakeaz/Gernika Gogoratz: Bilbao

HERRERA, Juan Manuel & BARRANCO, Maria del Carmen. *La violencia social e institucional sobre los "sin techo"*. Alternativas. Cuadernos de Trabajo Social. N. 10 (2002). ISSN 1133-0473, pp. 283-301

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2012). *Encuesta a las personas sin hogar*. Recuperat el 22 d'agost de 2014, des de <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t25/p454/e02/a2012/&file=pcaxis>

RUIZ, Jesús (2006). *Violencia directa, estructural y cultural contra las personas en situación de sin hogar en España* [arxiu PDF]. Recuperat el 12 de juliol de 2014, des de http://www.fundacionmambre.org/pubdocs/informes_estudis_1_LANG1.pdf

SALES, Albert (2013). *Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i l'evolució dels recursos de la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar* [arxiu PDF]. Recuperat el 10 d'agost de 2014, des de http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2013/7/xarxa2_diagnosi2013.pdf

SALES, Albert (2014). *Crisi, empobriment i persones sense llar* [arxiu PDF]. Recuperat el 2 d'agost de 2014, des de http://www.tercersector.cat/sites/default/files/dossier_crisi_empobriment_i_persones

TEJERO, Elisabet & TORRABADELLA, Laura (2005). *Vides al descobert. Els mons viscuts del fenomen "sense sostre"*. Barcelona: Editorial Mediterrània

Annex 1: Categorització elaborada per la FEANTSA (2013) sobre la tipologia europea de sense llar i exclusió residencial

Categoria conceptual	Categoria operativa
Sense sostre (roofless)	1. Viure en un espai públic (sense domicili)
	2. Pernoctar a un alberg i/o passar la resta del dia en espais públics
Sense habitatge (houseless)	3. Estada en centres de serveis o refugis (hostals per sense sostre que permeten diferents models d'estada)
	4. Viure en refugis per a dones
	5. Viure en allotjaments temporals reservats a persones immigrants i a demandants d'asil
	6. Viure en institucions (centre penitenciari, centre d'atenció sanitària, hospitals sense tenir on anar, etc.)
	7. Viure en allotjaments de suport (sense contracte d'arrendament)
Habitatge insegur (insecure housing)	8. Viure en un habitatge sense títol legal (viure temporalment amb familiars o amics de forma involuntària, viure en un habitatge sense contracte d'arrendament –s'exclouen els ocupes–, etc.)
	9. Notificació legal de l'abandonament de l'habitatge
	10. Viure baix amenaça de violència per part de la família o de la parella
Habitatge inadequat	11. Viure en una estructura temporal o xabola
	12. Viure en un habitatge no apropiat segons la legislació estatal
	13. Viure en un habitatge massificat

Annex 2: Índex de notícies referenciades

Data: 06 - 02 - 2006
Localitat: Mallorca
Titular: « <i>Un indigente aparece muerto en una obra de la calle Miquel Marquès</i> »
Font: RUIZ, Jesús (2006). <i>Violencia directa, estructural y cultural contra las personas en situación de sin hogar en España</i> , p. 57

Data: 25 - 03 - 2006
Localitat: Mallorca
Titular: « <i>Hallan el cadáver de un indigente en un descampado de Cala Major</i> »
Font: RUIZ, Jesús (2006). <i>Violencia directa, estructural y cultural contra las personas en situación de sin hogar en España</i> , p. 58

Data: 17 - 07 - 2007
Localitat: Mallorca
Titular: « <i>Encuentran el cadáver de un indigente flotando en la playa de Can Pere Antoni</i> »
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article778

Data: 19 - 07 - 2007
Localitat: Eivissa
Titular: « <i>La Policía toma declaraciones a posibles testigos de la muerte del indigente</i> »
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article799

Data: 03 - 08 - 2007
Localitat: Mallorca
Titular: « <i>Un indigente muere al incendiarse el cobertizo que ocupaba en Palma</i> »
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article834

Data: 30 - 08 - 2007
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Encuentran muerto un indigente en el Arenal de Palma»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article838

Data: 20 - 09 - 2007
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«El cadáver hallado con un disparo en el ojo corresponde a un indigente rumano»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article861

Data: 15 - 05 - 2008
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«La Policía aclara la identidad de un indigente hallado muerto en un piso de Ses Figueretes»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article1311

Data: 13 - 11 - 2008
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Investigan la muerte de un indigente que apareció sobre un gran charco de sangre en Inca»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article1607

Data: 22 - 01 - 2009
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Un indigente muere en la calle tras no dejarle dormir en el albergue de Ibiza»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article1743

Data: 07 - 07 - 2009
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Investigan la muerte de un indigente que apareció sin vida sobre una azotea en Palma»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2006

Data: 19 - 09 - 2009
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Una indigente es arrastrada por el mar mientras dormía en una playa de Peguera»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2110

Data: 26 - 09 - 2009
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Detenido un hombre en relación con la muerte de un indigente en Sa Penya»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2140

Data: 21 - 11 - 2009
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«El indigente hallado en un callejón murió por causas naturales»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2232

Data: 01 - 12 - 2009
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Un indigente muere tres días después de recibir una paliza en la Plaza de los Patines»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2250

Data: 14 - 01 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Hallan muerto a un indigente de unos 40 años en un edificio en obras de Palma»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2329

Data: 18 - 02 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Fallece intoxicado un indigente tras producirse un incendio en la calle Balanguera de Palma»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2010/3317/un-hombre-muere-en-un-incendio-en-una-casa-abandonada-de-palma.html

Data: 09 - 06 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Un indigente fallece por causas naturales en un cajero de Palma»</i>
Font: http://www.noticiaspsh.org/spip.php?article2798

Data: 06 - 07 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«La Guardia Civil descubre que el indigente que apareció muerto en un local de Alcúdia fue asesinado»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2010/14560/la-guardia-civil-descubre-que-el-indigente-que-aparecio-muerto-en-un-local-de-alcudia-fue-asesinado.html

Data: 13 - 10 - 2010
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Una indigente causa un altercado en una tienda de gominolas al no recibir dinero»</i>
Font: http://periodicodeibiza.es/sucesos/ultimas/2010/22726/una-indigente-causa-un-altercado-en-una-tienda-de-gominolas-al-no-recibir-dinero.html

Data: 31 - 10 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«La Policía investiga si un indigente de 39 años hallado en la Plaza París de Palma murió de frío»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2010/24264/la-policia-investiga-si-un-indigente-de-39-anos-hallado-en-la-plaza-paris-de-palma-murio-de-frio.html

Data: 28 - 11 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Un indigente fallece mientras dormía a la intemperie en la Porta des Camp»</i>
Font: http://www.diariodemallorca.es/sucesos/2010/11/28/indigente-fallece-dormia-intemperie-porta-des-camp/623996.html

Data: 14 - 12 - 2010
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Apresada una indigente de la plaza del Parque que arrojó una botella a un agente»</i>
Font: http://periodicodeibiza.es/sucesos/ultimas/2010/27855/apresada-una-indigente-de-la-plaza-del-parque-que-arrojo-una-botella-a-un-agente.html

Data: 24 - 12 - 2010
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«La Policía investiga la aparición del cadáver de un indigente en el Casal de Barri de El Terreno»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2010/28643/la-policia-investiga-la-aparicion-del-cadaver-de-un-indigente-en-el-casal-de-barri-de-el-terreno.html

Data: 12 - 05 - 2011
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Un hombre [indigente] de 44 años muere al ser atropellado por un autobús en Eivissa»</i>
Font: http://www.diariodemallorca.es/sucesos/2011/05/12/hombre-44-anos-muere-atropellado-autobus-eivissa/669185.html

Data: 10 - 08 - 2011
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Detenidos dos indigentes tras atacar a otro con un martillo en la calle Eusebi Estada de Palma»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2011/47875/detenidos-dos-indigentes-tras-atacar-a-otro-con-un-martillo-en-la-calle-eusebi-estada-de-palma.html

Data: 30 - 01 - 2012
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Encuentran un cadáver en una caseta frente a la Comandancia»</i>
Font: http://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2012/01/30/encuentran-cadaver-caseta-frente-comandancia/534104.html

Data: 09 - 02 - 2012
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Encuentran el cadáver de un joven indigente en el estadio Lluís Sitjar»</i>
Font: http://www.diariodemallorca.es/sucesos/2012/02/09/encuentran-cadaver-joven-indigente-estadio-lluis-sitjar/743022.html

Data: 11 - 02 - 2012
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Un indigente que había llegado de Barcelona muere al caer de un octavo piso en Palma»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2012/63553/un-indigente-que-habia-llegado-de-barcelona-muere-al-caer-de-un-octavo-piso-en-palma.html

Data: 04 - 07 - 2012
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Encuentran el cadáver de un indigente que quedó atrapado hace dos meses en una cisterna en Palma»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2012/75445/encuentran-cadaver-indigente-queda-atrapado-hace-dos-meses-cisterna-palma.html

Data: 18 - 10 - 2012
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Investigan la muerte de un indigente que apareció en un descampado de El Toro»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2012/83539/investigacion-muerte-indigente-aparecio-descampado-toro.html

Data: 22 - 02 - 2013
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«El IMAS activa su alerta máxima para atender a los sin techo por el frío»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/noticias/local/2013/92912/imas-activa-alerta-maxima-para-atender-sintecho-por-frio.html

Data: 21 - 04 - 2013
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«El número de personas sin hogar en Palma creció un 62 por ciento en 2012»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/noticias/local/2013/97300/crisis-dejo-calle-360-personas-forma-permanente-temporal-ano-pasado-palma.html

Data: 07 – 05 - 2013
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Muere un mendigo ballado en estado grave y atacado por las ratas en Sóller»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2013/98431/muere-mendigo-hallado-estado-grave-atacado-por-ratas-soller.html

Data: 24 - 05 - 2013
Localitat: Madrid
Titular: <i>«El 45 por ciento de los 'sin techo' perdió la casa por falta de trabajo»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/noticias/nacional/2013/99760/por-ciento-techo-perdio-casa-por-falta-trabajo.html

Data: 29 - 05 - 2013
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Cáritas alerta del aumento constante del número de personas sin hogar»</i>
Font: http://periodicodeibiza.es/pitiusas/local/2013/100222/caritas-alerta-del-aumento-constante-del-numero-personas-hogar.html

Data: 15 – 08 - 2013
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Morir entre ratas en el centro de Palma»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2013/106141/morir-entre-ratas-centro-palma.html

Data: 30 - 12 - 2013
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Ningún familiar ha preguntado aún por el indigente que murió quemado»</i>
Font: http://periodicodeibiza.es/sucesos/ultimas/2013/115213/ningun-familiar-preguntado-aun-por-indigente-murio-quemado.html

Data: 01 - 01 - 2014
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Detenidos dos indigentes por degollar a otro durante una pelea en Eivissa»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2014/115270/muere-joven-eslovaco-eivissa-tras-ser-degollado-durante-pelea.html

Data: 17 - 02 - 2014
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Un mendigo revienta la tubería del gas de un edificio de Palma porque los vecinos le habían echado»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2014/118276/mendigo-revienta-tuberia-del-gas-edificio-palma-porque-vecinos-habian-echado.html

Data: 03 - 03 - 2014
Localitat: Eivissa
Titular: <i>«Los bomberos encuentran en Eivissa el cadáver en descomposición de un indigente»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2014/119230/bomberos-encuentran-eivissa-cadaver-descomposicion-indigente.html

Data: 12 - 07 - 2014
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Muere un mendigo al ser agredido por otro en Palma»</i>
Font: http://www.diariodemallorca.es/sucesos/2014/07/12/muere-hombre-fuertemente-golpeado-cabeza/946433.html

Data: 01 - 08 - 2014
Localitat: Mallorca
Titular: <i>«Hallan muerto a un mendigo que llevaba viviendo cinco años en Son Sant Joan»</i>
Font: http://ultimahora.es/mallorca/sucesos/ultimas/2014/129964/hallan-muerto-mendigo-llevaba-viviendo-cinco-anos-son-sant-joan.html